

Respons

Mauritania: Kvinner som får barn utenfor ekteskap

- Hva slags juridiske rettigheter har et barn født utenfor ekteskap?
- Hva slags sosial status har et barn født utenfor ekteskap?
- Hva slags reaksjoner kan en kvinne forvente fra myndigheter, familie og lokalsamfunn dersom hun får barn utenfor ekteskap?
- Kan kvinner som har fått barn utenfor ekteskap risikere æresdrap av egen familie?
- Finnes det NGOer som kan hjelpe kvinner med barn født utenfor ekteskap?

Hvilke juridiske rettigheter har et barn født utenfor ekteskap?

I henhold til mauritansk lovgivning fordrer juridisk farskap at barnet er født innenfor ekteskap. Dersom barnet er født seks måneder eller mer etter at ekteskapet er inngått, etableres slikt farskap automatisk. Barn født innen ett år etter at et ekteskap er oppløst eller ektefellen døde, regnes også som ektefødte (Code du statut personnel 2001, art. 59-60).

Barns sosiale posisjon er i stor grad knyttet til juridisk farskap. Et barn som er født innenfor ekteskap arver sin fars navn, og derigjennom tilknytning til en slektslinje. I Maghreb-landene er den sosiale strukturen utelukkende basert på mannlige slektslinjer, og det er ved henvisning til navnet til mannlige forfedre at en person får en sosial posisjon i samfunnet (Barreau 2010). Tilhørighet til en mannlige slektslinje gir også tilgang til et nettverk som er svært viktig med tanke på ressurser og assistanse gjennom oppvekst og voksenliv.

Juridisk farskap gir barnet rett til underhold og arv (Code du statut personnel 2001, art. 70). Dersom barnet ikke er født i ekteskap, finnes det ingen juridiske bånd mellom barnet og far, og barnet har derfor ingen juridiske rettigheter knyttet til far eller hans slektslinje, selv om far vedkjenner seg barnet.

Dersom et barn unnfanges utenfor ekteskap, og far påtar seg farskap for barnet og gifter seg med mor i løpet av de tre første månedene av svangerskapet, regnes barnet som født innenfor ekteskap juridisk sett, ettersom personstatuslovens artikkel 59 stipulerer at barn født seks måneder eller mer etter at ekteskap inngås, anses som ektefødte. Så lenge foreldrene kan vise til at de var forlovet under unnfangelsen av barnet, er dette normalt tilstrekkelig til at

Respons **Mauritania: Kvinner som får barn utenfor ekteskap**

omgivelsene regner barnet som ektefødt (Mohamed Ould Abdou, juridisk rådgiver ved Sosialbarne- og familiedepartementet, møte i Nouakchott 22. november 2011).

Det er også viktig å understreke at langt fra alle ekteskap som inngås i Mauritania registreres hos myndighetene. Det er mulig å etterregistrere ekteskap og fødsler med forholdsvis få dokumentasjonskrav, og i dette ligger det også en mulighet til å lempe på datoer og hendelses rekkefølge.¹ Det avgjørende for å etablere juridisk farskap er derfor at far påtar seg farskapet. Så lenge han gjør det, vil man finne en praktisk måte å få farskap juridisk bindende på.

Det er i tilfeller hvor far ikke påtar seg farskap og barnet blir født med ukjent far, at konsekvensene blir mest alvorlige, både juridisk og sosialt. Den mest alvorlige juridiske konsekvensen er knyttet til arverettigheter. Siden barn født utenfor ekteskap ikke har arverettigheter etter far (Code du statut personnel, art. 237), og mor i henhold til islamsk arvelovgivning arver mindre enn sine brødre², vil et barn født utenfor ekteskap ha krav på mindre arv enn et ektefødt barn.

Når det gjelder navnepraksis for barn født utenfor ekteskap, skal mor ifølge folkeregistreringsloven (Code de l'Etat civil 2011, art. 38) selv fødselsregistrere barnet på vanlig måte. Hun velger selv barnets fornavn, mens funksjonæren ved folkeregisteret i teorien har myndighet til å gi barnet etternavn. Ifølge Mohamed Ould Abdou, juridisk rådgiver i Sosial-, barne- og familiedepartementet (møte i Nouakchott 22. november 2011), vil et barn som er født utenfor ekteskap med ukjent far i praksis alltid få mors slektsnavn.

Barn født utenfor ekteskap eller med utenlandsk far har ifølge mauritansk statsborgerlov (Code de la nationalité 1961, art. 8) krav på statsborgerskap gjennom mor.

Når far ikke tar på seg farskap, eller barnet fødes uten kjent far, kan mors familie forsøke å finne en alternativ juridisk ordning for barnet. Adopsjon er imidlertid ikke tillatt etter mauritansk lovgivning (Code du statut personnel, art. 72). Den fosterbarnsordningen som praktiseres i mange muslimske land, og som reguleres av sharialovgivningen (*kafala*), praktiseres kun i liten grad i Mauritania. Dersom andre enn biologiske slektninger tar seg av et barn, skjer dette først og fremst etter tradisjonell praksis, og ikke gjennom juridiske prosesser (SSI / CIR 2007).

Hva slags sosial status har et barn født utenfor ekteskap?

Som tidligere nevnt er en persons sosiale posisjon knyttet til fars slektslinje. Selv om barn født utenfor ekteskap knyttes til mors slektslinje, gir ikke dette den samme sosiale statusen.

Til tross for en høy skilsmissestatistikk og et mer liberalt syn på kvinners seksualitet sett i forhold til andre land i regionen (Simard 1996), er Mauritania likevel et konservativt land når det gjelder syn på ekteskap og samliv. Ekteskap er den eneste sosialt aksepterte rammen for seksualliv og familieliv, og barn som blir født utenfor ekteskap er således født inn i en lite gunstig sosial situasjon. Siden seksuelle relasjoner utenfor ekteskapet ikke er sosialt akseptert,

¹ Se temanotatet *Mauritania: ID-dokumenter* (Landinfo 2010) for mer detaljert informasjon om registrering av hendelser i folkeregisteret.

² Mauritansk arverett, regulert i personstatuslovens kapittel IV, er bygget på sharialovgivning. Da denne lovgivningen er forholdsvis komplisert, vises det her til loven for detaljer.

i hvert fall ikke offentlig, kan det ikke utelukkes at barn født utenfor ekteskap tillegges noe av ”skylden” for mors illegitime relasjon.

På den annen side vektlegger det mauritanske samfunn finfølelse og takt i sosiale relasjoner. Det å konfrontere en person med negative forhold ved hans eller hennes bakgrunn, regnes som et brudd på slik takt. Ifølge Mohamed Ould Abdou (møte i Nouakchott 22. november 2011) vil omgivelsene behandle et barn født utenfor ekteskap med diskresjon med hensyn til dets bakgrunn.

Hvilke reaksjoner kan en kvinne forvente fra myndigheter, familie og lokalsamfunn dersom hun får barn utenfor ekteskap?

I henhold til mauritansk straffelov er det straffbart å ha seksuelle relasjoner før ekteskapet eller med en annen person enn den man er gift med, både for kvinner og menn (Code pénal 1983, art. 307). Det stilles imidlertid så strenge beviskrav til et slikt forhold at det i praksis er umulig å dømme noen for det. Dersom kvinnen blir gravid som følge av en føreketenskapelig relasjon, er graviditeten imidlertid bevis i seg selv. IRIN (2009) opplyser at syv kvinner ble fengslet for å ha hatt sex utenfor ekteskapet i første halvdel av 2009. Mohamed Ould Abdou, juridisk rådgiver i Sosial-, barne- og familiedepartementet (møte i Nouakchott 22. november 2011) opplyste på sin side at kvinnen ikke lenger blir straffeforfulgt for føreketenskapelig eller utenomeketenskapelig sex. Myndighetene vil likevel forsøke å følge opp fødsler hvor far er ukjent for å forhindre at mor forlater barnet, noe som har vært vanlig i slike situasjoner i tidligere tider.

Dersom en kvinne blir gravid uten å være gift, vil man i første omgang forsøke å overtale barnefaren til å gifte seg med henne, dersom det ikke er for stor forskjell i sosial status mellom de to.³

Dersom en slik løsning ikke er mulig, og kvinnen får barn utenfor ekteskap, vil reaksjonene fra kvinnens familie variere. Familien vil normalt forsøke å behandle saken på en diskret måte innad i familien, for ikke å tiltrekke seg negativt søkelys (IRB Canada 2004; Mohamed Ould Abdou, møte i Nouakchott 22. november 2011). Reaksjonene innad i familien mot jenta vil variere, fra skjenn og begrensing av bevegelsesfriheten for en periode, til vold og trusler om vold⁴. Ifølge kanadiske immigrasjonsmyndigheter (IRB Canada 2004) vil reaksjonene også variere ut fra sosial gruppe, og reaksjonene vil normalt være sterkere på landsbygda og i

³ Maurersamfunnet er hierarkisk oppbygd og utgjøres forenklet sett av tre sjikt. Det øverste sjiktet består av hvite maurere av ulike krigerstammer eller stammer av religiøse lærde. Mellomsjiktet utgjøres av gruppen *aznaga* som består av ulike yrkesgrupper som smeder, fiskere, trearbeidere og lignende. Det nederste sjiktet består av *haratin*, som er tidligere slaver. Ekteskap på tvers av disse gruppene har tradisjonelt vært utenkelig, i alle fall for kvinner som gifter seg ”nedover” i det sosiale hierarkiet, mens menn har hatt større frihet. I dag er imidlertid det strenge ekteskapsforbudet mellom de ulike sosiale gruppene i ferd med å mykes noe opp (Ousmane Wague, møte i Nouakchott 25. november 2011). Gruppetilhørighet og klassebevissthet står imidlertid fremdeles svært sterkt i det mauritanske samfunnet, både i maurerbefolkningen og i de afrikanske folkegruppene (wolof, fulani, soninké).

⁴ Kildene har en til dels ulik oppfatning om bruk av vold i en slik situasjon. I 2004 skrev kanadiske immigrasjonsmyndigheter (IRB Canada 2004) at en reaksjon mot en kvinne som har fått barn utenfor ekteskap kan være (fysisk) mishandling. I møte med Landinfo i november 2011 uttalte imidlertid juridisk rådgiver Mohamed Ould Abdou i Sosial-, familie- og barnedepartementet at fysisk avstraffing ikke er vanlig i slike situasjoner.

familier med høy sosial status enn i byene og i familier med lavere sosial status, som anses som mer liberale⁵.

Kan kvinner som har fått barn utenfor ekteskap risikere æresdrap av egen familie?

Det finnes ingen kultur for æresdrap i Mauritania, i betydningen av at omgivelsene forventer og aksepterer drap på kvinner som har overskredet visse sosiale normer, som for eksempel å få barn utenfor ekteskap (Hamoud Nebagha, møte i Nouakchott 24. november 2011; Mohamed Ould Abdou, møte i Nouakchott 22. november 2011; Yeslem Yahya, møte i Nouakchott 25. november 2011). Kanadiske myndigheter (IRB Canada 2004) opplyser på sin side at æresrelatert kriminalitet er "uvanlig" i Mauritania. Dette innebærer selvsagt ikke at tilfeller av sjalusidrap og annen kriminalitet begått i affekt ikke forekommer, men det er altså ingen holdning i det mauritanske samfunnet om at man kan gjenopprette tapt ære gjennom drap. Tvert imot vektlegger det mauritanske samfunnet toleranse, konsensus og forsoning når det oppstår konflikt (Yeslem Yahya, møte i Nouakchott 25. november 2011).

Finnes det NGOer som kan hjelpe kvinner med barn født utenfor ekteskap?

Det finnes en rekke NGOer i Mauritania som arbeider med å styrke kvinners rettigheter og forbedre kvinners sosiale og økonomiske situasjon. Mens noen organisasjoner arbeider med juridisk rådgivning for kvinner, arbeider andre med å gi kvinner i en vanskelig situasjon et levebrød gjennom mikrokreditt og andre inntektsbringende tiltak. Landinfo besøkte blant annet en fiskeforedlingsbedrift i Nouakchott under sin reise i landet i november 2011 (Centre de Transformation de Produits Halieutiques, drevet av NGOen Mauritanie 2000). Denne bedriften ga mikrokreditt til kvinner i en vanskelig situasjon, for eksempel enslige mødre, slik at de kunne starte en virksomhet innen fiskeforedling og -salg for å forsørge seg selv og barna sine. Kvinnene ble også tilbudt opplæring og hjelp til barnepass. Landinfo har imidlertid ikke oversikt over omfanget av slike tilbud utenfor hovedstaden og hvorvidt tilbudet for slik mikrokreditt tilsvarer det reelle behovet.

⁵ Om disse gruppene i realiteten er mer liberale med hensyn til seksualmoral enn grupper høyere opp på den sosiale rangstigen, er uvisst. Løsere seksualmoral er ofte holdninger som tillegges grupper nederst på den sosiale rangstigen av grupper lenger oppe, et syn som ofte er basert på fordommer. Det er derfor mer sannsynlig at seksualmoral generelt og synet på barn født utenfor ekteskap spesielt, varierer også innad i disse gruppene.

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver. Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som responsene omhandler.

Referanser

Skriftlige kilder

- Barreau, E. (2010). La filiation légitime à l'épreuve des mutations sociales au Maghreb. *Droit et cultures*, 59. Tilgjengelig fra <http://droitcultures.revues.org/2118> [lastet ned 4. januar 2012].
- [Code de la nationalité] (1961, 20. juni). *Loi N° 1961-112, modifiée, portant code de la nationalité mauritanienne*. Nouakchott : République Islamique de Mauritanie. Tilgjengelig fra http://www.carim.org/public/legaltexts/LE2MAU007_FR.pdf [lastet ned 23. januar 2012]
- [Code pénal] (1983, 9. juli). *Ordonnance 83-162 du 9 juillet 1983 portant institution d'un code pénal*. Nouakchott: République Islamique de Mauritanie. Tilgjengelig fra http://www.law.yale.edu/rcw/rcw/jurisdictions/afw/mauritania/mauritania_per_status_fr.pdf [lastet ned 17. januar 2012]
- [Code du Statut Personnel] (2001, 19. juli). *Loi n° 2001-052 du 19 juillet 2001 portant Code du Statut personnel*. Nouakchott : République Islamique de Mauritanie. Tilgjengelig fra http://www.law.yale.edu/rcw/rcw/jurisdictions/afw/mauritania/mauritania_per_status_fr.pdf [lastet ned 17. januar 2012]
- [Code de l'Etat Civil] (2011, 20. januar). *Loi n° 2011-003 abrogeant et remplaçant la loi n° 96.019 du 19 juin 1996 portant Code de l'Etat civil*. Nouakchott: République Islamique de Mauritanie. Tilgjengelig fra <http://www.coursupreme.mr/NR/rdonlyres/A506209D-A5FB-4F45-B8EE-79F92237E88B/6655/loi0032011fr.pdf> [lastet ned 17. januar 2012]
- IRB Canada, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2004, 2. desember). *Mauritania: Follow-up to MRT43188.FE of 30 November 2004 on honour crimes; the risks facing a woman engaged to be married who has a child with another man and the risks facing that other man; the conditions for honour to be restored to all persons*

Respons Mauritania: Kvinner som får barn utenfor ekteskap

concerned; state protection available (2003-December 2004). Ottawa: IRB Canada. Tilgjengelig via RefWorld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/42df613d2f.html> [lastet ned 17. januar 2012]

- IRIN News (2009, 8. mai). Rape victims seek justice, find jail. *IRIN News*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/report.aspx?reportid=84302> [lastet ned 17. januar 2012]
- Landinfo (2010, 17. november). *Mauritania: ID-dokumenter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1477/1/1477_1.pdf [lastet ned 23. januar 2012]
- SSI / CIR, dvs. Service Social International & Centre International de référence pour les droits de l'enfant privé de famille (2007, desember). *Fiche de formation N° 50. Cas particulier : La kafala*. Genève: SSI /CIR. Tilgjengelig fra <http://www.iss-ssi.org/2009/assets/files/thematic-facts-sheet/fra/50.Kafala%20fra.pdf> [lastet ned 23. januar 2012]
- Simard, G. (1996). *Petites commerçantes de Mauritanie. Voiles, perles et henné*. Paris: ACCT – Karthala.

Muntlige kilder

- Hamoud Nebagha, president i Commission Nationale des Droits de l'Homme. Møte i Nouakchott 24. november 2011.
- Mauritanie 2000. Møte i Nouakchott 26. november 2011.
- Mohamed Ould Abdou, juridisk rådgiver i Sosial-, barne- og familiedepartementet. Møte i Nouakchott 22. november 2011.
- Ousmane Wague, sosiolog. Møte i Nouakchott 25. november 2011.
- Yeslem Yahya, advokat. Møte i Nouakchott 25. november 2011.

© Landinfo 2011

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.